

takových kulturních fenoménů, jako je např. italské mozaikářství.

K výstavě proběhly ještě dvě doprovodné akce na půdě Italského kulturního institutu v Praze. Obě se uskutečnily pod záštitou Velvyslanectví Itálie v ČR, Italského kulturního institutu, Velvyslanectví Spolkové republiky Německo a Akademie výtvarných umění v Praze. Dne 12. 2. 2016 proběhlo odborné mezinárodní sympozium MosaiCONtempo s podtitulem „Od ravennských mozaik po současné“ věnované historii a restaurování muzivních děl. Na sympoziu vystoupilo třináct přednášejících z Itálie, Španělska, Polska, Německa, Rakouska a České republiky. Pokud je nám známo, v České republice šlo o první mezinárodní odbornou akci věnovanou výhradně mozaice. Na konferenci navázala vernisáž výstavy Raně křesťanské mozaiky z Ravenny se sekci věnovanou současné muzivní tvorbě, která byla v Italském kulturním institutu k vidění až do konce května 2016. Výstava replik ravennských mozaik byla dovezena díky spolupráci organizátorů s Městským úřadem v Ravenně. V sekci věnované moderním mozaikám vystavovali umělci z celé Evropy – Julie Smith (Velká Británie), Marilene Rusier (Francie), Marilu Palmieri (Itálie), Harriet Backer (Norsko), Tatjana Dubovskaja (Bělorusko), Šárka Hejnová, Pavlína Černochová, Magdalena Kracík Štorkánová, Lenka Svobodová, Klaudiva Debnárová, Pavel Baxa, Zdeněk Dudek, Veronika Richterová, Jan Jenq, Enzo Tinarelli (Itálie), Anna Dyroff (SRN), Klaus-Peter Dyroff (SRN), Anna Storch, Gerhard Storch a Malu Storch (Rakousko), Alessandro Lugari (Itálie), Silvia Colizzi (Itálie), Jelena Kuzněcova (Rusko), Julija Kazurova (Rusko). Vystavením klasických raně křesťanských děl (byť „jen“ jejich dokonalých replik) v jednom prostoru s díly současnými došlo k unikátnímu propojení dávné tradice a současných mnohdy inovativních přístupů k mozaice. Na první pohled je jasné, že dnešní autoři z raně křesťanských vzorů vycházejí a hluboce je ctí, což jim ale nebrání zapojit vlastní umělecké citění a invenci.

Věříme, že projekt Opus musivum ve svém důsledku povede ke zvýšení popularity této krásné umělecké techniky.

Magdalena KRACÍK ŠTORKÁNOVÁ

Z činnosti Metodického centra zahradní kultury v Kroměříži

Kroměříž tradičně poutá zájem tisíců milovníků zahradního umění a díky pořádání řady odborných akcí také profesionály z tohoto oboru. Od prvního ledna 2015 zde oficiálně zahájilo činnost Metodické centrum zahradní kultury. Na základě Rozhodnutí generální ředitelky č. IX/2014/NPÚ se stalo součástí územního odborného pracoviště NPÚ v Kroměříži. Jeho vznik je nejen reakcí na vzrůstající zájem o zkvalitnění péče o tento specifický segment památkového fondu, ale také vyústěním projektu Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži, v jehož realizační fázi, finančně podpořené Evropskou unií v rámci IOP, byla provedena vzorová památková obnova kroměřížského zámeckého areálu, především Květné zahrady.

Metodické centrum v roce jedna

Centrum s celorepublikovou působností fyzicky sídlí ve vstupním objektu obnovené Květné zahrady, kde má k dispozici kancelář, edukační místnosti a přednáškový sál. Jeho tým je složen ze dvou specialistů na problematiku památek zahradního umění a dvou lektorů. To umožňuje jak provádět odbornou činnost, tak její výsledky srozumitelně zprostředkovávat širokému spektru cílových skupin z řad laické i odborné veřejnosti. Pro komunikaci centrum využívá nejen osobní kontakt, ale pravidelně aktualizuje webové stránky www.nczk.cz a facebook.

Kromě zajištění agendy památek zahradního umění a monitoringu památky zapsané na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO ve Zlínském kraji se pracovníci centra snaží napomáhat majitelům a správcům při řešení problematiky péče o památky zahradního umění. Jsou poskytovány individuální konzultace, vydávány odborné metodiky, pořádány přednášky, konference i pracovní semináře.

V roce 2015 bylo zpracováno sedm odborných metodik, jejichž elektronické verze jsou k dispozici na webových stránkách centra. Díky finanční podpoře ministerstva kultury, respektive jeho programu Podpora pro památky UNESCO, proběhla ve dnech 18. a 19. června 2015 odborná konference „NOVÉ VE STARÉM – Historické zahrady Kroměříž 2015“. Zaznělo zde čtrnáct přednášek, přičemž elektronická verze sborníku je opět přístupná na webových stránkách centra. Především zaměstnancům NPÚ fyzicky pečujícím o památky zahradního umění pak byly určeny dva praktické semináře zaměřené na problematiku využití cibulovin v památkách zahradního umění a na zásady řezu stromů a keřů. Jako přednášející se zaměstnanci centra zúčastnili dalších osmi odborných konferencí a seminářů. Podíleli se také na vědeckovýzkumné činnosti NPÚ.

Na jaře 2015 byl zahájen cyklus populárně-naučných přednášek „Zahradní kultura v souvislostech“, které se

uskutečňují v přednáškovém sále Květné zahrady vždy první čtvrtek příslušného měsíce. Témata jako „Tulipán vzácný klenot jara“, „Odkrývání minulosti – zahradní archeologie“, „Krajinářské parky v Německu“, „Schloss Hof – Znovuvzkříšený sen“, „Kroměřížský zámecký areál v kontextu evropské umělecké a intelektuální diskuze“ a další jsou realizována v úzké spolupráci s odborníky z Muzea umění Olomouc. Přednáškový cyklus pokračuje i v roce 2016. Na pozvání dalších organizací a institucí z celé republiky byla prostřednictvím populárně naučných přednášek představována unikátní obnova Květné zahrady v Kroměříži a další témata z oboru zahradní kultury širokému spektru zájemců. Zájem se těšily také pravidelné prohlídky kroměřížských zahrad obohacené o výklad erudovaného průvodce v českém či anglickém jazyce.

Významnou cílovou skupinou aktivit metodického centra jsou školní kolektivy od mateřských a základních škol po žáky středních odborných škol zahradnických oborů. Pro každou z těchto specifických skupin jsou připraveny speciální edukační programy realizované nejen v Kroměřížských zahradách. Kládou si za cíl představit srozumitelnou a atraktivní formou zahradní kulturu mladé generaci. Není zapomináno ani na návštěvníky zahrad se specifickými potřebami. Novinkou závěru návštěvnícké sezóny 2015 byl průvodce pro neslyšící, který je k dispozici buď v tištěné verzi, ale především ve znakové řeči v tabletu. Projekt opět finančně podpořilo ministerstvo kultury. Kompletní aktuální nabídku aktivit centra směrem k laické veřejnosti lze nalézt na webových stránkách. Toto portfolio je neustále rozšiřováno a inovováno. Lektori centra pomáhají s přípravou podobných druhů aktivit i majitelům a správcům dalších památek zahradního umění dle jejich zájmu.

Uvedený výčet představuje pouze dílčí část aktivit centra, kterých se v loňském roce zúčastnilo přes 16 000 zájemců od nás i ze zahraničí.

Rok 2015 byl pro Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži rokem jedna. Z jeho průběhu jsou nyní čerpány zkušenosti pro zkvalitnění další práce, navazují se partnerství s domácími i zahraničními institucemi a hledají se cesty, jak centrum co nejvíce přiblížit potřebám každodenní praxe péče o památky zahradního umění.

Metodické centrum v roce dva

Letos Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži zahájilo druhý rok své činnosti. V prvních měsících roku 2016 plynule navázalo na schéma aktivit realizované v předcházejícím roce. Pokračuje úspěšný přednáškový cyklus *Zahradní kultura v souvislostech*, který byl v prvním pololetí roku 2016 realizován v úzké spolupráci s Muzeem umění Olomouc, respektive s Arcidiecézním muzeem Kroměříž. Jeho pracovníci byli autory většiny přednášek. Přednášky se již tradičně konají vždy první čtvrtek daného měsíce v 17 hodin a nabídl

1

2

3

4

Obr. 1. Kvetoucí Holandská zahrada v Květné zahradě v Kroměříži – maximální účinek této na péči velmi náročné kompozice lze výrazně zúročit pořádným edukačním programů pro děti i dospělé, při kterých je osvětlen nejen historický kontext jejího vzniku, ale také například specifika a nároky jednotlivých rostlin. Účastník tak vnímá zahradu nejen jako krásný obraz, ale má možnost si za ní představit osudy a práci konkrétních lidí a získat k ní hlubší vztah. Foto: Lenka Křesadlová, 2015.

Obr. 2. Krajinářský park v německém Bad Muskau – pracovníci centra v rámci vzdělávání organizují také exkurze do zahraničí s cílem získat další zkušenosti z oblasti péče, obnovy a prezentace památek zahradního umění. Ty pak uplatňují v rámci přípravy metodik i populárně-naučných programů pro veřejnost. Foto: Lenka Křesadlová, 2015.

Obr. 3. Komentovaná prohlídka výstavy kamélií. Foto: Petr Hudec, 2015.

Obr. 4. Komentovaná prohlídka Květné zahrady v Kroměříži pro neslyšící s tlumočnickem do znakové řeči. Foto: Petr Hudec, 2015.

následující témata: 7. ledna „Motivy květin na obrazech ze sbírek Arcibiskupství olomouckého“ (Martina Miláčková); 4. února „Herbáře z 16. – 19. století v knihovně kroměřížského zámku“ (Cyril Měsíc); 3. března „Prvky zahradní architektury a přírodní motivy na novověkých medailích“ (Miroslav Myšák); 7. dubna „Narcis – poutavá historie i barvitá současnost křehké květiny“ (Lenka Křesadlová); 5. května „Krajinomalba z obrazové sbírky olomouckého arcibiskupství“ (Miroslav Kindl); 2. června „Hudba a tanec v barokních zahradách“ (Kateřina Fajtllová).

Z aktivit cílených na odbornou veřejnost bylo v měsíci březnu zorganizováno setkání zahradníků pečujících o historické zahrady a parky ve správě NPÚ v moravském regionu. V areálu zámku v Miloticích a v Buchlovicích byla řešena témata vlastní produkce rostlin v rámci zámeckých zahradnictví, péče o vybrané vegetační prvky i rostlinolékařská problematika. V areálu zámecké zahrady v Ratibořicích bude dále uspořádán seminář věnovaný zásadám správného řezu mladých stromů a keřů.

Přímo v Kroměříži byl měsíc březen ve znamení začátku návštěvnícké sezóny. Tu již tradičně otevírá výstava kamélií, pro kterou metodické centrum zajišťuje odborný doprovodný program dle zvoleného tématu. Tím je v letošním roce spojení kamélií a kultury čaje – čajový obřad, čajová zahrada. Kromě pravidelných komentovaných prohlídek výstavy byly realizovány aktivity zaměřené na rodiny s dětmi, nevidomé a slabozraké, školní kolektivy aj. V závěru měsíce března (24. 3.) se v přednáškovém sále Květné zahrady uskutečnil seminář na téma možností financování kulturního dědictví pořádaný ve spolupráci s generálním ředitelstvím NPÚ.

V závěru měsíce dubna se nad řešením aktuálních otázek péče o památky zahradního umění sešli také specialisté NPÚ na danou problematiku. V areálu hospitalu Kuks se uskutečnilo dvoudenní jednání zaměřené především na problematiku nových metodických materiálů a jejich uplatnění v památkové praxi. Představeny byly také cíle a plánované výstupy výzkumných projektů věnovaných zahradní kultuře či kulturní

5

Obr. 5. Krásu kamélií je možné zprostředkovat i nevidomým. Foto: Petr Hudec, 2015.

krajině, na kterých se NPÚ jako instituce podílí. Jako hosté se jednání zúčastnili zástupci Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví a Mendlovy univerzity v Brně, kteří jsou pro Národní památkový ústav nečastějšími partnery při vědecko-výzkumné činnosti. Další část setkání byla věnována představení projektu, projektové dokumentace, realizaci obnovy i následné péči o zahradu v areálu nemocnice Kuks. Přítomnost projektanta i vrchního zahradníka umožnila diskutovat řadu praktických otázek a problémů procesu obnovy historických zahrad. Velký dík patří zaměstnancům nemocnice Kuks za milé přijetí, perfektní servis při jednání i ubytování a fundovanou prohlídku expozic a zázemí památky.

Květen a červen je doba školních exkurzí a výletů, zvládnout zájem veřejnosti o připravené edukační programy vyžadovalo od pracovníků centra maximální nasazení. Jeho vrcholem byl program pro veřejnost realizovaný v Podzámecké a Květné zahradě v Kroměříži během Víkendu otevřených zahrad ve dnech 11. a 12. června. Přestože počasí nebylo úplně příznivé, akce se v zahradách zúčastnilo přes 6000 lidí.

Metodické centrum, potažmo NPÚ bylo nominováno na dvě ceny související se zpřístupňováním a představováním památek, v tomto případě historických zahrad a parků, co nejširšímu okruhu návštěvníků. Především jsme se dostali mezi dvacítku nominovaných (ve 4 kategoriích) 13. ročníku ceny MOSTY vyhlášené Národní radou osob se zdravotním postižením České republiky. Tato cena má za cíl nejen ocenit osobnosti a subjekty, které významným způsobem přispívají ke zlepšení kvality života lidí se zdravotním postižením a seniorů, ale také zviditelnit nové zajímavé

projekty a inspirovat ke vzniku dalších. Dále jsme se stali držiteli ceny Adolfa Heyduka 2015 pro památku nejvíce přívětivou ke zdravotně postiženým, kterou vyhlašuje Památková komora.

A za jaké aktivity bylo centrum oceněno? Snaha zpřístupňovat kroměřížské zahrady i návštěvníkům s nejrůznějšími druhy omezení trvá již řadu let. Na jejím počátku stála spolupráce s městem Kroměříž na pořádání akce Den bez bariér především pro imobilní občany. Nový impulz jí dala úzká spolupráce dvou projektů NPÚ, a to Vzdělávací role NPÚ: edukace jako klíčový nástroj zkvalitnění péče o kulturní dědictví ČR, financovaného z NAKI, a projektu Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži, spolufinancovaného z IOP. Spojením touhy lidí chránit památky zahradního umění a hledat tu nejlepší cestu, jak jejich hodnoty představit veřejnosti, vznikla řada drobných nápadů, aktivit a projektů. Na realizaci jejich finančně náročnějších částí přispělo ministerstvo kultury prostřednictvím programu Podpora pro památky UNESCO. Kroměříž se díky zájmu místních pracovníků a ochotě partnerů z organizací sdružujících osoby s nejrůznějšími „hendikepy“ stala vzorovou ukázkou toho, jak je možné historické zahrady a parky využívat všemi zájemci nejen k odpočinku, ale i k zážitkovému vzdělávání. Vlastní zkušenosti i zkušenosti dalších pracovníků NPÚ s touto problematikou byly shrnuty a zpřístupněny dalším zájemcům ve dvou metodických materiálech *Způsoby prezentace památek zahradního umění* (ISBN 978-80-7480-028-3) a *Způsoby edukačního využití památek zahradního umění* (ISBN 978-80-7480-029-0).

Květná i Podzámecká zahrada byly založeny v rovinném terénu, pro zájemce se sníženou možností pohybu jsou tedy téměř všechny jejich části běžně nebo s dopomocí personálu přístupné. Je nutné jen zohledňovat aktuální klimatické podmínky.

Pro prezentaci nevidomým a slabozrakým je velmi vhodná Květná zahrada, protože její pravidelné uspořádání umožňuje snazší orientaci a poskytuje řadu přirozených vodících prvků. Je zde instalován haptický plán zahrady a na objednávku jsou zde pořádány speciální prohlídky zaměřené na vnímání zahrady jinými smysly, než je zrak. Například speciální prohlídku výstavy kamélií ve skleníku Květné zahrady si v měsíci březnu objednalo 8 skupin nevidomých a slabozrakých. Při prohlídce Květné zahrady a saly tereny kroměřížského zámku je využívána řada hmatových pomůcek, jako jsou repliky štukové výzdoby a kamínkových mozaik či plastický půdorys zahradního pavilonu nazývaného Rotunda, hudební nástroje a podobně. Tyto artefakty jsou velmi atraktivní i pro běžné návštěvníky. Vínou technických problémů není v současné době bohužel funkční orientační a navigační systém DINASIS, umožňující samoobslužnou prohlídku Květné zahrady.

Novinkou roku 2016 je samoobslužný průvodce Květnou zahradou pro neslyšící. Zájemce si může

v pokladně zahrady zapůjčit tablet s videonahrávkami ve znakovém jazyce, které mu postupně představí jednotlivé části zahrady, jimiž prochází. K videonahrávkám jsou připojeny také texty a fotografie představující například nedávno realizovanou obnovu zahrady. Nechybí ani komiks a slovníček odborných pojmů. K zapůjčení nebo ke stažení z webových stránek centra je také tištěný průvodce uzpůsobený potřebám neslyšících.

Nezapomínáme ani na osoby s kombinovanými vadami, pro něž připravujeme jak jednodenní zahradní festival, tak individuální prohlídky, šité na míru dle potřeb jednotlivých skupin.

Významnou skupinu návštěvníků kroměřížských zahrad tvoří také školy, ať už mateřské, základní či střední. Metodické centrum pro ně připravuje edukační programy. I když převážná část z nich se odehrává v květnu, červnu, září a říjnu, lze vydvihnout také realizaci celoročních vzdělávacích programů, na kterých spolupracuje centrum s kroměřížskými základními školami.

Děkujeme všem, kteří nám při našich aktivitách pomáhají.

Lenka KŘESADLOVÁ

Evropské kulturní dědictví jako společenský kapitál

Cultural Heritage Counts for Europe. Kraków 2015, ISBN 978-83-63463-27-4

Není naším zvykem připravovat recenzi na politické dokumenty nebo materiály dostupné na internetu nebo jednotlivé výsledky výzkumu a vývoje v zahraničí. Domnívám se však, že některé prameny informací a zejména argumentů na podporu kulturního dědictví se aktuálně mohou hodit v našich podmínkách, a proto byl připraven i tento článek.

Přestože je kulturní dědictví neméně významným ekonomickým faktorem společnosti než například výroba či různá odvětví energetiky, průmyslu a zemědělství, mnohokrát jsme v oboru památkové péče čelili deficitu přesněji formulovaných zdůvodnění jeho společenského a ekonomického významu. Přitom existuje mnoho zcela zjevných dokladů toho, že opravené památky mají na lokální ekonomiku a v neposlední řadě i na spokojenost občanů výrazně pozitivní vliv. Dobrá kondice kulturního dědictví bezpochyby patří do širokého okruhu témat „kvality života“, mezi nimiž jinak dominují obecná témata, jakými jsou například zdraví, zaměstnanost, dostupnost bydlení či vzdělání, dostatek pitné vody, kvalita přírody a biodiverzity.

Přesto se zdá, že kultura ve své obhajobě jako významného činitele národního bohatství zaostává. V moderní technicky vyspělé společnosti je velký význam přikládán informacím podloženým odbornými analýzami,